

När man åker E4:an förbi Bjästa utanför Ö-vik ser man ute på ett fält fem egendomliga stenformationer i grå Bohusgranit. De monumentala måtten på de kantställda vilande bananformade stenflaken påminner om fornlämningar, som artefakter från en nyupptäckt megalitkultur utefter Nätraåns dalgång. Den visuella upplevelsen må vara märkvärdig men historien om varför de står där är ännu märkligare. Den har sin upprinnelse i Rössjö by i Sidensjö några mil upp efter Nätraån. Där föddes under tjugotalet en pojke som enda barnet till jordbrukarna Sigrid och Johan Nätterlund. Jonas som sonen fick heta blev faderlös redan som fjortonåring. Någon högre skolgång var inte att tänka på. Han och modern skötte gården till 1945 då Jonas åkte in i lumpen, gården såldes och mamman flyttade in under knappa omständigheter i en torpstuga. Efter militärtjänstgöringen blev stugan, som det heter i visan, alltför trång så Jonas flyttade till Stockholm. Så långt beskriver hans historia ett öde som han delade med tusende andra bondpojkar under denna urbaniseringstid. Jonas Nätterlund kom att jobba som typograf på DN och Expressen. Han levde ett sparsamt liv. Det berättas att när släktingar kom på besök och man skulle bese stadens sevärdheter så gick man till fots. Spårvagn eller buss var onödigt slöseri. Under åtta år hade han danssällskap med en kvinna men det blev inte mer än så vad anbelangar kärleken. Hon ledsnade och tackade för sig eftersom "han ville som ingenting". Så gick åren. I bouppteckningen efter hans död 1995 finner man i stort sett samma möblemang som han fick med sig från föräldrahemmet. Där återfinns man också den cykel av märket Monark som han köpte som ung och använde hela sitt liv. Historien kunde ha slutat med detta om det inte hade varit för aktieportföljen och hans testamente. Under många år hade nämligen Jonas Nätterlund gjort investeringar i aktier. Ekonomiskt oskolad men med gott väderkorn hade han före alla andra köpt billiga andelar i t.ex. H&M, LM Eriksson och andra bubblare på börsen. När han skrev sitt testamente hade förmögenheten vuxit till 25 miljoner kronor. Det fanns inga bröstarvingar och modern hade avlidit redan 1958. I stället för att sprida pengarna till mer avlägsna släktingar testamenterade han dem till sin hembygd - dåvarande Sidensjö och Nätra kommun, inte för att användas hur som helst utan hör och häpna, här blir testamentatorn väldigt tydlig, enbart till konst i offentlig miljö! 25 000 000 kronor till KONST! Jag vet inte om han förstod vad han ställde till med. Testamentet har åstadkommit både entusiastisk häpnad som tandagnisslan. Lycksökare, föreningsliv och diverse organisationer har brottats med nya formuleringar för att få in orden offentlig konst i verksamhetsplanerna. Huvuden har rullat. Kulturnämnder och förvaltningar har tvingats värja sig för snacksaliga konstnärer och durkdrivna gallerister från när och fjärran som dunkat i ryggen och försökt stoppa sin slev i grytan.

Med en tydlig programskrivning och med en anställd projekthandläggare börjar man nu få ordning på verksamheten. En stiftelse förvaltar donationens avsättningar. Det handlar om 7-800 000 kronor om året till konstinvestering. Detta är historien bakom de märkliga megaliterna i Bjästa, kallade "Arch" utförda av Claes Hake.

Några andra verk värda att uppmärksamma är Dag A Birkelands "Våg" som är uppställd i Köpmanholmens hamn. Birkeland har smitt två monumentala krokare i massivt järn som i sin storlek och tyngd formligen tar andan ur betraktaren. Vid Västanå skola står en grupp "Kottkor" i brons av Kajsa Mattas och på skolgården i Sidensjö kutar en förryckt bronsskulptur av Johan Viking med titeln "Skräddaren en vän i viken".

Med samma förutseende som Nätterlund investerat i aktier insåg han att med åren och med rätta satsningarna kommer konsten i Nätraåns dalgång att bli den bästa investeringen som tänkas kan för den vackra Sidensjöbygden.

"Han ville som ingenting" och likafullt blev det så mycket och det bara fortsätter...

Bertil Sundstedt

